

Agrárgazdasági Figyelő

(Gazdasági folyamatok és statisztikai eredmények)

MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE
AZ
AGRÁRGAZDASÁGI KUTATÓ INTÉZET
STATISZTIKAI OSZTÁLYÁNAK
GONDOZÁSÁBAN

Agrárgazdasági Figyelő
III. évfolyam 1. szám
 2011. január 14.

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet
 Főigazgató: Dr. Udovecz Gábor
 H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-3060

Fax: (06 1) 217-7037

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő:

Bojtárné Lukácsik Mónika

lukacsikm@aki.gov.hu

Közreműködött:

Ágazati Ökonómiai Osztály

Pénzügypolitikai Osztály

Piaci Információs Osztály

Vállalkozáselemzési Osztály

Tartalomjegyzék

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi. 3	
Növénytermesztési helyzetkép.....	3
Állatvágások a hazai vágóhidakon.....	5
Termelői és feldolgozó értékesítési árak.....	6
Kiskereskedelem.....	11
Külkereskedelem.....	12
A műtrágya értékesítés alakulása 2010 I-III. negyedévben.....	14
A legfontosabb szántóföldi növények műtrágya-felhasználása.....	15
Az MSZR első előzetes eredményei 2010-re vonatkozóan.....	18
Inkluzív fenntartható fejlesztési stratégiák.....	21
II. Mi történt az agrárgazdaságban?.....22	
III. Szemelvények az AKI kiadványaiból.....26	
IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok.....28	
V. Gyakran feltett kérdések.....39	
Hol van lehetőség a mezőgazdasági foglalkoztatottság bővítésére? Például a dísznövényágazat fejlesztésében.....	39

I. Az elmúlt negyedév legfrissebb információi

Az Agrárgazdasági Figyelő első fejezetében azokat az információkat közöljük, amelyekkel az elmúlt három hónapban gazdagabbak lettünk. Az ágazatot jellemző, az elmúlt három évre vonatkozó statisztikai adatokat a IV. fejezetben adjuk közre.

Növénytermesztési helyzetkép

Az operatív jelentések alapján a 2009. évhez képest a tervezett őszi vetésterület csekély mértékben, 2%-kal esett vissza 1 millió 715 ezer hektárra. Az elvégzett őszi munka is csökkent az előző évhez képest 6%-kal. A gazdák a vetési munkákat 92%-ban fejezték be november 29-ig, 2009-ben ilyenkor már szinte teljes mértékben elkészültek. Az őszi munkák ideje alatt hullott sok csapadék akadályozta a vetési munkákat. Leginkább a repce vetését lassította, amely november végén 90%-os készülségi szinten volt. A kalászosok várható termőterület nagysága elmarad az elképzelttől. A gabonafélék vetésterülete 5%-kal kevesebb az előző évinél, és közel 5%-kal kisebb a 2005-2009. évek átlagánál is. A búza (durumbúzával együtt) vetésterülete 1 millió 005 ezer hektár, 3%-kal kevesebb a 2009. évinél. Az őszi árpa és a tritikálé vetésterülete csökkent a legnagyobb mértékben 13%-kal. A repce vetésterületénél az eddigi folyamatos növekedés helyett visszaesést tapasztalhattunk 2009-ben. A többi növénykultúrához képest a rozs vetése állt a legmagasabb készülségi szinten (96%), amely 5%-kal kevesebb az előző évi területnél.

A belvízzel elöntött területek országos helyzete 2011. január 3-án

Megnevezés	Belvízzel borított terület (ha)	Károsan átmedvesedett terület (ha)
Összes szántó	286 580	683 541
ebből: őszi búza vetés	67 798	176 397
egyéb őszi kalászos vetés	21 500	66 717
őszi káposztarepce vetés	20 695	57 064
betakarítatlan terület	36 211	65 619
vetetlen terület	140 376	317 744
Szőlő	132	6 033
Gyümölcs	11 278	15 458
Rét/Legelő	147 955	191 751
Mindösszesen	445 945	896 783

Forrás: MGSZH

Rizsből (indián rizs nélkül) 2010-ben az előző évinél 38%-kal kisebb területen (1 676 hektáron), 4,4 t/ha termésátlag mellett, 7 ezer tonna tonnát takarítottak be, amely 37%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Burgonyából az előző évhez képest 1,5 ezer hektárral (7%) kevesebb területről, 12%-kal alacsonyabb termésátlag (21,6 t/ha) mellett 425 ezer tonna termett. A cukorrépát 87%-ban szedték fel. A betakarított mennyiség 685 ezer tonna, amely 9%-kal meghaladja az előző évit. A 2010. évi cukorrépa területe 59%-kal marad el az utóbbi 5 év átlagától. Babból 624 tonnát takarítottak be. A legfontosabb olajos növényünket, a napraforgót közel az előirányozotthoz 494 ezer hektáron takarították be a gazdák. A betakarított termés 973 ezer tonna, amely a 2009. évhez képest 23%-kal kevesebb, a

2010. évi 2 t/ha termésátlag mellett. Az előző 5 év átlagához képest 21%-kal kevesebb napraforgó magot takarítottak be 2010-ben. A betakarított termés 96%-a kerül olajipari feldolgozásra, a többi egyéb célra hasznosul. Kukoricát (hibrid vetőmag nélkül) 1 millió 12 ezer hektárról takarították be, mely a tervezettől közel 9%-kal elmaradt. Az összes termés 6,8 millió tonna, a termésátlag 6,7 t/ha, ami közel azonos a tavalyelőtti évvel. Silókukoricából 30 t/ha termésátlag mellett, 2,2 millió tonnát takarítottak be 72 ezer hektárról. Zöldségfélékből a 2010. évben 54 ezer hektárról, – ami az azt megelőző évhez képest 7%-kal kisebb terület, – 960 ezer tonna termést takarítottak be. Az összes zöldségtermelés 127 ezer tonnával maradt el az elmúlt évtől, a 2005-2009. évek átlagától pedig 22%-al kevesebb. Ezen belül az egyes zöldségfélék termésmennyisége változóan alakult. A zöldségtermesztésben a korábbi évekhez hasonlóan 6 zöldségféle a meghatározó. A betakarított területből a csemegekukorica részaránya 40%, a görögdinnye 12%, a vöröshagyma, a paradicsom, a zöldpaprika, és a karfiol pedig 3-3%-kal részesedett. 2010-ben a legdrasztikusabb termésmennyiség csökkenés a vöröshagymánál figyelhető meg. 27 ezer tonnával kevesebb hagymát szedtek fel a földekről, mint az előző évben. A paradicsom betakarított mennyisége 31 ezer tonnával, a zöldpaprikáé 9 ezer tonnával, csemegekukoricáé 118 ezer tonnával kevesebb, mint a 2009. évben. Karfiolból viszont 2 ezer tonnával több termett.

Őszi vetés 2010

Megnevezése	Előirányzott munka	Elvégzett munka	Elvégzett munka az előirányzott %-ában
	hektár		%
Őszi vetés összesen	1 714 916	1 580 837	92,2
Gabonafélék vetése	1 429 698	1 323 132	92,5
Búza (durumbúza nélkül)	1 076 655	995 559	92,5
Durumbúza	10 499	9 933	94,6
Rozs	36 713	35 295	96,1
Triticale	120 234	110 197	91,7
Őszi árpa	185 597	172 148	92,8
Repcse	285 218	257 705	90,4

Forrás: AKI

A hazai gyümölcsstermesztésben az alma meghatározó szerepet tölt be, az összes gyümölcsmennyiség 55%-át adja. A 2009. évhez képest 51 ezer tonnával kevesebb almát szüreteltek le a gazdák. Az országos almatermés 44%-át a „szabolcsi” alma teszi ki. Őszibarackból 54 ezer tonnát, körtéből 20 ezer tonnát takarítottak be. Az előző évi termelésnél az előbbi gyümölcsből 19 ezer, az utóbbinál 9 ezer tonnával kevesebbet. Jelentős mennyiségű őszibarackot szedtek le Csongrád, Bács-Kiskun megyékben, körtéből pedig Szabolcs, Borsod-Abaúj-Zemplén és Bács-Kiskun megye a meghatározó. A leszüretelt szőlő mennyisége 2010-ben 399 ezer tonna, ami 215 ezer tonnával (35%-kal) kevesebb, mint az előző évi termés. Az egy hektárra számított 5,2 tonna termésátlag, a 2009.

évinél 34%-kal kevesebb. Bács-Kiskun, Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megye területéről szüretelték le a legtöbb mennyiséget. Az említett területekről betakarított szőlő az országos mennyiségnek közel a 48%-át teszi ki. Étkezési célra (csemegeszőlő) 14 ezer tonna szőlőt használtak fel. A szőlőtermés 95%-kát bornak dolgozzák fel.

Betakarítás (2010. november 29.)

Megnevezése	Előirányzott munka	Elvégzett munka	Betakarított termés	Elvégzett munka az előirányzott %-ában	Termésátlag
	hektár	hektár	tonna	%	kg/ha
Rizs (indián rizs nélkül)	1 876	1 676	7 303	89,3	4 357
Burgonya	19 781	19 646	424 505	99,3	21 608
Cukorrépa	13 338	11 552	685 326	86,6	59 325
Napraforgó összesen	501 101	493 829	972 603	98,5	1 970
Kukorica (hibrid vetőmag nélkül)	1 117 972	1 012 401	6 813 830	90,6	6 730
Zöldségfélék összesen	55 054	53 840	960 089	97,8	-
Gyümölcs összesen	70 939	69 831	854 620	98,4	-
Leszüretelt szőlő	76 702	76 638	399 335	99,9	5 211

Forrás: AKI

Állatvágások a hazai vágóhidakon

A vágóhidakon 2010. I-IX. hónapban 79886 darab szarvasmarhát vágtak le, ami 9,3%-os csökkenés 2009. azonos időszakához képest. Élősúlyban számítva 40321 tonnát tett ki a vágás, ami 10,9%-kal marad el a 2009-es értéktől. A külkereskedelem nyolc havi adatai az élőmarha export jelentős, 23,8%-os növekedését és az import 29%-os növekedését mutatják, a külkereskedelmi mérleg azonban javult 3400 tonnával. Ezzel párhuzamosan a szarvasmarha összlétszám a június 1-jei Általános Mezőgazdasági Összeírás adatai szerint 685 ezer darab, ez 18 ezer darabos csökkenést jelent egy év alatt. A hazai termelés 2010-ben várhatóan enyhén csökken. A szarvasmarha fajon belül a legnagyobb volument adó tehének vágási darabszáma 8,2%-kal csökkent, a levágott bikák darabszáma pedig 9,8%-kal esett vissza.

Vágósertésből 2010. I-IX. hónapban 3 millió 411 ezer darabot vágtak, 10,1%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az élősúly és a vágósúly is több mint 10%-kal növekedett, a vágáskori átlagsúly kismértékben nőtt. Az élősértés-kivitel jelentősebben nőtt 2010. első nyolc hónapjában, élősúlyban 18,3%-kal. Az import eközben 22,4%-kal emelkedett, az egyenleg 7000 tonnával romlott. A hazai termelés 2010-ben jelentősen, becslések szerint 6-8%-kal csökken.

A bejelentett juhvágások csökkenése megállt. Míg a 2009. év ezen időszakában 6965 darabot, addig 2010-ben 8178 darabot jelentettek, ami 17,4%-os növekedés. A vágáskori átlagsúly 5,2%-os csökkenést mutat. A levágott bárányok száma 44%-kal nőtt, miközben az átlagsúlyuk 28 kg-ról 24,6 kg-ra csökkent. A juhállomány létszáma 1016 ezer darab, egy év alatt 21,4%-kal lett kevesebb.

Élőállat vágások alakulása

Megnevezés	2010. I-IX. hó			2010. I-IX. hó/2009. I-IX. hó		
	darab	élősúly tonna	vágósúly tonna	darab	élősúly	vágósúly
				változás, %		
Szarvasmarha összesen	79 886	40 321	20 508	90,7	89,1	88,6
Sertés összesen	3 410 505	386 463	309 262	110,1	110,7	110,1
-ebből: anyakoca	53 217	11 585	9 549	183,7	178,7	178,4
Juh összesen	8 178	283	140	117,4	111,6	111,7
Ló összesen	225	97	58	126,4	128,2	129,9
Vágóbaromfi összesen	110 793 432	337 734	264 254	102,4	99,5	98,7
-ebből: csirke	87 061 378	191 561	150 076	104,7	105,3	105,2
liba	2 560 511	15 787	12 014	63,4	63,7	62,7
kacsa	14 313 266	48 207	38 188	101,3	103,6	103,5
pulyka	5 794 417	79 726	62 101	88,4	93,2	90,9
Nyúl összesen	2 953 609	7 532	4 068	202,7	205,1	196,4

Forrás: AKI

A baromfivágás 2010. I.-IX. hóban 110793 ezer darab volt, ami a 2009. azonos időszakhoz képest 2,6 millió darabbal, 2,4%-kal növekedett. Az élősúly és a vágósúly ezzel szemben kissé csökkent a baromfifélék közötti arányváltozások miatt. A vágócsirke száma 3,9 millió darabbal (4,7%-kal) növekedett. Ezen belül több, mint háromszorosára, 1064 ezer darabra nőtt a vágótyúk és kakas vágása. Vágókacsából 14313 ezer darabot vágtek, ami 1,3%-os növekedés. Több mint egyharmadával visszaesett a libavágás, 2561 ezer darabra. Megfigyelhető a hízott liba, de főleg a hízott kacsa vágásának jelentősebb növekedése. A pulykavágás is kevesebb lett, 761 ezer darabbal, ami 11,6%-os csökkenés.

Termelői és feldolgozó értékesítési árak

A **gabonafélék** ára 2010 novembere óta dinamikusan emelkedik a chicagói és a párizsi árutőzsdéken az USA-ban, Argentínában és Brazíliában uralkodó száraz időjárás, valamint az ausztráliai heves esőzések miatt.

Magyarországon az étkezési búza és a takarmánykukorica termelői ára továbbra is magas, és a belvíz okozta problémák tükrében nem várható az árak számottevő csökkenése a következő hónapokban. Kedvezőtlen téli időjárás mellett a búza árának további emelkedése sem kizárt.

A nemzetközi terménypiacokon a 2010. év végén folytatódott az **olajnövények** árának emelkedése. A tavalyi termés és az ideai terméskilátások nem biztosítanak elegendő fedezetet a növekvő kereslet

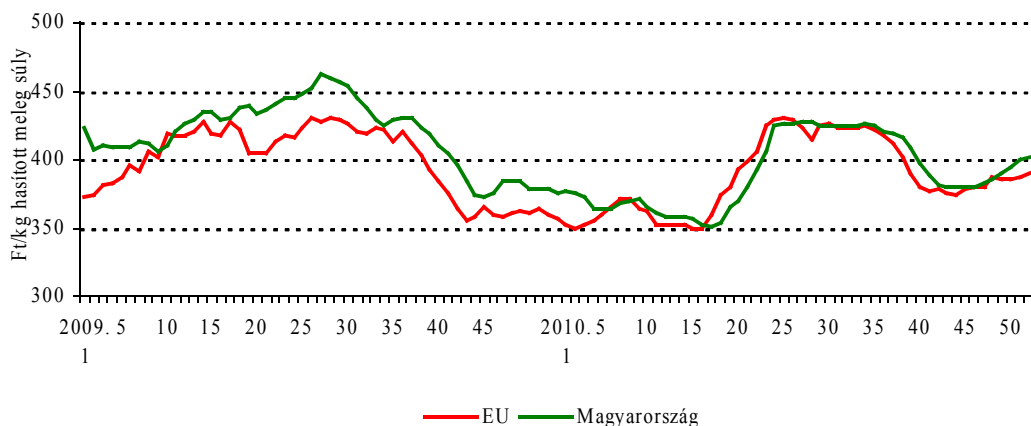
kielégítéséhez, továbbá a raktárkészletek is jelentősen csökkenhetnek, ezért az árak várhatóan magas szinten maradnak. A napraforgómag és a repcemag hiánycikké vált az elmúlt hónapokban.

Magyarországon a napraforgómag termelői ára meghaladta a 100 ezer Ft/tonnát decemberben. Az árat a korábbi szerződések teljesítése határozza meg, de az azonnali piacon akár 130 ezer forintot is kínálnak egy tonna napraforgómagért. A repcemag termelői ára is 100 ezer Ft/tonna felett mozog. A napraforgóolaj feldolgozóinak értékesítési ára decemberben elérte a literenkénti 295 forintot, ami több mint 20 forintos emelkedést jelent a szeptemberi árhoz képest.

Magyarországon a vágóhidak kereslete élénk volt a **sertések** iránt 2010-ben. A sertésállomány csökkenése miatt a hazai alapanyag továbbra sem fedezte a vágóhidak szükségletét, ezért az élő sertések importja jelentősen bővült (az év első tíz hónapjában 13%-kal).

A sertések ára 2010-ben a szezonitásnak megfelelően alakult az EU-ban és Magyarországon is. A hazai árak egész évben folyamatosan követték az uniós árak tendenciáját. Magyarországon a vágósertés termelői ára 7%-kal volt alacsonyabb 2010-ben, mint az előző évben, ugyanakkor november közepétől már emelkedtek az árak. A Bizottság előrejelzése szerint az EU-ban a sertésárak növekedésére 2011 első félévében lehet számítani. A magyarországi árak várhatóan a jövőben is igazodnak az uniós árakhoz, így Magyarországon is emelkedhet a sertések ára az idén.

Vágósertés ("E" minőségi kategória) vágóhídi belépési ára

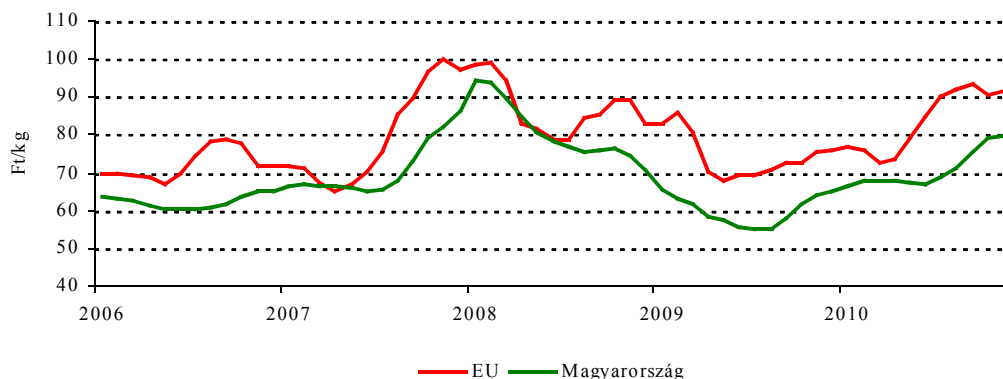
Forrás: EU Bizottság, AKI PÁIR

Magyarországon a **nyerstej** felvásárolt mennyisége 8%-kal csökkent a 2009. áprilistól 2010. márciusig tartó kvótaévben az előzőhöz viszonyítva, így a felvásárlási kvóta kihasználtsága tovább romlott (77,4%). A direkt értékesítés kihasználtsága még ennél is alacsonyabb, 44,5% volt. A következő kvótaévben, illetve 2011-ben a tejtermelés további csökkenése valószínűsíthető, mivel a tejhasznú tehénállomány 2010 júniusában 9%-kal csökkent az előző évihez képest.

A nyerstej országos termelői átlagára folyamatosan emelkedett 2009 júliusától, és 18%-kal volt magasabb 2010 első tizenegy hónapjában az egy évvel korábinál, a keresleti piac és a beltartalom javulása miatt. A nyerstej termelői átlagára 2010 novemberében magas szintet ért el (80 Ft/kg), nem változott lényegesen az előző hónaphoz viszonyítva. A nyerstej kiviteli ára csaknem 10 forinttal haladta meg a belpiaci árat novemberben.

Az EU-ban a szezonális hatások figyelembevételével, a következő hónapokban mérséklődhet a nyerstej ára, amit a magyarországi árak néhány hónapos késéssel követhetnek.

A nyerstej termelői ára

Forrás: LTO, AKI PÁIR

A **zöldség- és gyümölcsfélék** termését elemi károk (vihar, jégverés, ár- és belvíz) csökkentették 2010-ben, ezért a Budapesti Nagybani Piacon a 2009. évinél lényegesen magasabbak voltak a termelői árak.

Becslések szerint a paradicsom termése 30%-kal csökkent 2010-ben. A kisebb kínálat a gömb paradicsom termelői árának 53%-os növekedését okozta a 41-52. hét között az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A hajtattott zöldpaprikából több mint 10% a terméskiesés, ezért a töltenivaló paprika termelői ára 47%-kal volt magasabb. A tárolási zöldségfélék termelői ára is emelkedett.

Az alma csökkenő kínálata árnövekedést eredményezett a Budapesti Nagybani Piacon: a „Jonathán” fajta termelői ára 56%-kal, a „Goldené” 87%-kal, az „Idaredé” 74%-kal volt magasabb. A körte terméskiesése kisebb volt, így termelői ára kisebb mértékben emelkedett (+15%), mint a többi gyümölcsfajé. A belföldi dió termelői ára 75%-kal volt magasabb. Októberben a csapadékos időjárás nehezítette a dió betakarítását. A magas víztartalmú diót szárítani kellett, ami növelte a költségeket.

A fontosabb mezőgazdasági termékek termelői ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár				2009 = 100	2009. december = 100
		2009	2010	2009. december	2010. december		
Étkezési búza	Ft/tonna	31 479	41 230	28 152	54 456	131,0	193,4
Takarmánykukorica	Ft/tonna	26 431	39 410	26 474	46 058	149,1	174,0
Napraforgómag (ipari)	Ft/tonna	59 640	90 542	59 284	101 819	151,8	171,7
Repcemag	Ft/tonna	76 214	84 376	69 763	102 956	110,7	147,6
Vágósertés (valamennyi kategória)	Ft/kg hasított meleg súly	387,6	360	353	366	92,9	103,9
Vágócsirke	Ft/kg élősúly	216,3	214	208	226	98,8	108,8
Nyers tehéntej	Ft/kg	59,7*	70,5*	64,1**	79,9**	118,2	124,7

* január-november

** november

Forrás: AKI PÁIR

Néhány termék feldolgozó értékesítési ára

Megnevezés	Mértékegység	Ár				2009 = 100	2009. december = 100
		2009	2010	2009. december	2010. december		
Finomliszt	Ft/kg	63,2	62,9	57,5	86,9	99,6	151,2
Napraforgóolaj, palackozott	Ft/liter	239,5	247,0	218,8	295,3	103,1	135,0
Sertés comb, csont nélkül	Ft/kg	740,4	751,2	672,5	789,1	101,5	117,3
Friss csirke egészben, 65%-os	Ft/kg	488,2	465,4	474,8	468,6	95,3	98,7
Étkezési tojás	Ft/db	18,4	17,5	19,5	17,0	95,3	87,2
2,8% zsírtartalmú 1 l-es polytej	Ft/liter	115,7	117,3	115,5	127,8	101,4	110,7
2,8% zsírtartalmú 1 l-es dobozos tej	Ft/liter	128,2	131,1	127,5	140,3	102,2	110,0
Trappista sajt	Ft/kg	819,1	931,8	912,7	1 065,0	113,8	116,7

Forrás: AKI PÁIR

Néhány belföldi termesztésű zöldség- és gyümölcsfaj termelői ára a
Budapesti Nagybani Piacon (Ft/kg)

Megnevezés	2009. 41-52. hét	2010. 41-52. hét	Változás (%)
Alma (Idared)	83	145	173,9
Alma (Jonathan)	81	126	156,0
Alma (Golden)	95	177	186,6
Körte (Alexander)	282	325	115,2
Dió (tisztított)	1 108	1 938	174,9
Paradicsom (gömb)	252	386	153,3
Paprika (töltenivaló)	286	419	146,6
Sárgarépa	88	99	111,4
Fejes káposzta (fehér)	54	70	129,6
Vöröshagyma (barna héjú)	76	107	140,5

Forrás: AKI PÁIR

Néhány haltermék bruttó fogyasztói ára (Ft/kg) 2010. 51. héten

Megnevezés		Fogyasztói piacok						Kereskedelmi láncok (árfelmérés időpontja: december 21.)		
		Bp. Fővám téri csarnok	Bp. Lehel téri csarnok	Kecskemét	Pécs	Székesfehérvár	Győr	Auchan-Budaörs	Tesco-Budaörs	Cora-Törökbálint
Élő	ponty	1 050	980	950	1 095	1 000	990	499**	1 099	759**
Friss	pontyszelet	1 600	1 600	1 700	1 695	1 650	1 715	1 490**	1 399	1 799
	bőrös afrikai harcsa filé	-	2 200	-	-	-	2 125	1 299	999	799
	busa törzs	800	860	500	990	1 100	875	899	919	899
	busa szelet	900	820	900	990	1 100	940	839	955	919
	lazac filé	3 800*	4 200	-	-	-	3 250	3 190**	2 499	5 199

* nyüzött ; ** akciós ár.

Forrás: AKI

Mezőgazdasági ráfordítások árindexei és az agrárrolló
(Az előző év azonos időszaka = 100%)

Megnevezés	2008	2009	2010
	I-III. negyedévben		
Vetőmag	118,6	95,9	98,2
Energia	119,1	93,2	115,1
Műtrágya	160,6	98,6	79,9
Növényvédő szerek	105,1	104,2	102,4
Állatgyógyászat	105,2	108,9	105,3
Takarmány	136,2	78,8	102,2
Mezőgazdasági termékek termelői árindexe	111,2	80,8	107,3
Mezőgazdasági ráfordítások árindexe	120,2	93,6	102,0
Agrárrolló (termelői árindex/ráfordítások árindexe)	92,5	86,3	108,3

Forrás: KSH

Az agrártermékek termelőiár-szintje 2010 szeptemberében 24,7%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban. Ezen belül a növényi termékek árszínvonalára jellemzően 40,4, az élő állatok és állati termékeké 4,3%-kal emelkedett. 2010. január-szeptemberben az agrártermékek termelőiár-szintje 10,5%-kal haladta meg az előző év azonos időszakára jellemzőt. Közülük a növényi termékek ára 18,4%-kal növekedett, az élő állatok és állati termékek ára 0,7%-kal csökkent. 2010. január-szeptemberben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árszintje 2,0%-kal volt magasabb az egy évvel ezelőttihez képest.

Kiskereskedelem

A kiskereskedelmi forgalom volumene 2010 szeptemberében és a III. negyedév egészében – a korábbi többéves csökkenést követően – valamelyest elmozdult a holtpontról, így az év első kilenc hónapjában az összesített elmaradás mértéke 2,9%-ra mérséklődött az előző év azonos időszakához képest. Az adatok szerint a szeptemberi értékesítés volumene alig haladta meg az előző hónap szintjét.

A kiskereskedelmi eladások 45%-a élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes-, 17%-a üzemanyag-, 14%-a bútortartási-, háztartási-, építőanyag-kiskereskedelmi üzletekben bonyolódott; a többi üzlettípus együttes részesedése 24% volt 2010. január-szeptemberben.

Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletek 2010. szeptemberben 1,3%-kal nagyobb volumenű forgalmat bonyolítottak, mint 2009 szeptemberében, így az első kilenc havi értékesítés volumene 2,5%-kal maradt el az előző év azonos időszakától. 2010 szeptemberében az eladások jelentős részét (90%-át) lebonyolító vegyes termékkörű üzletek (hiper- és szupermarketek, vegyesboltok) eladásai 1,0%-kal emelkedtek. A szezonális és naptárhatástól megtisztított adatok szerint az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem szeptemberi volumene is meghaladta az előző hónap szintjét.

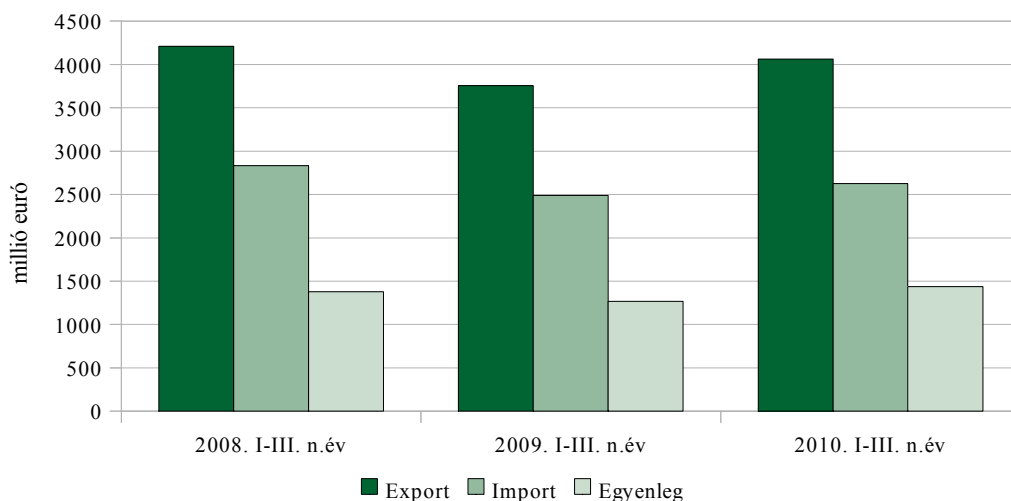
Az országos kiskereskedelmi forgalomból továbbra is Közép-Magyarország képviselte a legnagyobb részt, aránya 2010. II. negyedévben 37% volt. A többi régió egyenként 9-12%-ban részesedett a kiskereskedelmi forgalomból. Az II. negyedévben minden régióban csökkent a kiskereskedelmi üzletek értékesítésének volumene – a legkevésbé Észak-Magyarországon (4,2%), a leginkább Nyugat-Dunántúlon (6,8%).

Az Eurostat gyorsbecslése szerint 2010. szeptemberben az Európai Unió 27 tagállamában az előző év azonos időszakához mérten átlagosan 1,3%-kal, az eurózóna országaiban 1,1%-kal növekedtek a kiskereskedelmi eladások. Az országok nem teljes körére rendelkezésre álló adatok szerint 12 tagállamban tapasztaltak bővülést, 9-ben csökkenést. A legnagyobb növekedést (9,9%) Lengyelországban, a legnagyobb visszaesést (4,9%) Spanyolországban mérték.

Külkereskedelem

Az élelmiszer-gazdaság 2010. I-III. negyedévi kivitelének értéke 4064 millió euró, behozatalának értéke 2626 millió euró volt. A kivitel 8%-kal, a behozatal 6%-kal magasabb volt, mint 2009 azonos időszakában. Az agrár-külkereskedelmünkben a származó aktívum 1438 millió euró volt, 14%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

Az agrár-külkereskedelem alakulása 2008-2010 között

Az élő állatok, állati termékek (I. áruosztály) kivitele 17%-kal, behozatala 12%-kal bővült. Az export nagyobb mértékű bővülése nyomán az egyenleg 27%-kal emelkedett. A növényi termékek (II. áruosztály) esetében az export és az import kismértékben változott (+2 illetve +4%), az egyenleg azonos az egy évvel korábbival. A legkisebb súlyú állati és növényi zsírok és olajok (III. áruosztály) exportja kevésbé (+7%), az import viszont erősen 35%-kal emelkedett, külkereskedelme az egy évvel ezelőtti 16 millió euró aktívum helyett 17 millió eurós passzívumot eredményezett. Az élelmiszerkészítmények, ital, dohány (IV. áruosztály) egyenlege az export növekedésének köszönhetően 15-ről 144 millió euróra emelkedett.

Az Európai Unió az exportértékből 83%, az importértékből 93%-kal részesedett. Agrárkülkereskedelmi forgalmunk az EU tagállam viszonylatában 6%-kal bővült, az egyenleg 904 millió eurós értéke 5%-kal nagyobb, mint 2009 azonos időszakában volt.

2010 I-III. negyedévében a három legfontosabb piacunk *Románia, Németország, Olaszország* volt, együttes részesedésük a teljes magyar agrárexportból meghaladta a 40%-ot. Románia 558 millió eurós exportértéke a bázisidőszakhoz viszonyítva csaknem 10%-kal emelkedett. Ugyanakkor a

Németországba irányuló agrárexport értéke 13%-kal, az Olaszországba irányuló agrárexport értéke 5%-kal csökkent.

Az exportnál koncentráltabb volt az import, melynek 46%-a érkezett három országból. Legjelentősebb szállítónk, hagyományosan Németország, 22%-os részesedéssel. Az itt feladott agrártermékek értéke 581 millió eurót tett ki. Lengyelország 337 millió euró, Hollandia 297 millió euró értékű agrár terméket szállított Magyarországra, részesedésük 13, illetve 11% volt.

2010. január-szeptemberi időszakban a gabonafélék exportja eredményezte a teljes agrárexport 19%-át, 755 millió eurót. A vizsgált időszakban 4,8 millió tonna gabonát szállítottunk külföldre alig 200 ezer tonnával kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. A kukorica exportvolumene 500 ezer tonnával csökkent, a búzáé viszont 300 ezer tonnával nőtt. A vizsgált időszakban 2,8 millió tonna kukoricát, és 1,7 millió tonna búzát exportáltunk. Kukoricából a teljes mennyiség 87%-át az EU tagállamokba szállítottuk. A legnagyobb tételek Olaszországba (846 ezer tonna), Romániába (448 ezer tonna), Hollandiába (299 ezer tonna) és Németországba (267 ezer tonna) kerültek. A gabonaexport 36%-át kitevő búzaexport két legnagyobb piaca Olaszország (566 ezer tonna) és Románia (326 ezer tonna).

Az élelmészeti célra alkalmas húsfélék kivitelének értéke 549 millió euró, behozatalának értéke pedig 229 millió euró volt 2010. I-III. negyedévében. A kivitel értéke 17%-kal nőtt, a behozatalé azonos az egy évvel ezelőtti értékkel. A termékkör külkereskedelmi egyenlege 34%-kal 319 millió euróra emelkedett. Az árucsoport exportértékének emelkedését elsősorban a kivitt sertéshús mennyiségének 25%-os növekedése eredményezte. Marhahúsból frissen és fagyasztva összesen 26 millió euró értékben 11 ezer tonnát exportáltunk. A marhahús export értéke 22%-kal csökkent, részben a volumen-, részben az árcsökkenés miatt. Sertéshús exportunk mennyisége 115 ezer tonna volt, 35 ezer tonnával több, mint a bázisidőszakban. A baromfihús az árucsoport export árbevételének 43%-át adta (a sertéshús 44%-át). A baromfihús kivitt mennyisége 12%-kal nőtt, de az alacsonyabb eladási ár miatt értéke csak 7%-kal emelkedett. A húsimport mintegy 60%-át kitevő sertéshúsból 90 ezer tonna érkezett 146 millió euró értékben, ugyanakkor a baromfihús import 22%-kal csökkent mennyiségben és 17%-kal értékben.

Annak ellenére, hogy az olajos magvak exportértéke 4%-kal csökkent, a harmadik legnagyobb export bevételt és pozitív egyenleget eredményező árucsoport volt. A termékkör külkereskedelmi egyenlege 269 millió euró volt, 11%-kal romlott az erősödő import miatt. A napraforgómag exportja 17%-kal esett, repcemagból viszont 6%-kal többet szállítottunk külföldre. A repceimport volumenben 47%-kal, értékben 50%-kal emelkedett. Napraforgómagból 80%-kal érkezett több, mint a bázisidőszakban, importértéke viszont két és félszeresére nőtt, a magasabb átlagár miatt.

Az importoldalon az élelmiszeripari melléktermékek, elkészített állati takarmány volt a legnagyobb értékű árucsoport a vizsgált időszakban. Az árucsoport exportértéke is jelentős, a teljes agrártermék exportból 8%-kal részesedett. Az exportérték 86%-át biztosító hobbiállat eledel kivitele volumenben 14%-kal, értékben 10%-kal bővült. A legfontosabb importtermékből, a szójapogácsából 6%-kal importáltunk többet, értéke pedig 13%-kal nőtt.

A műtrágya értékesítés alakulása 2010 I-III. negyedében

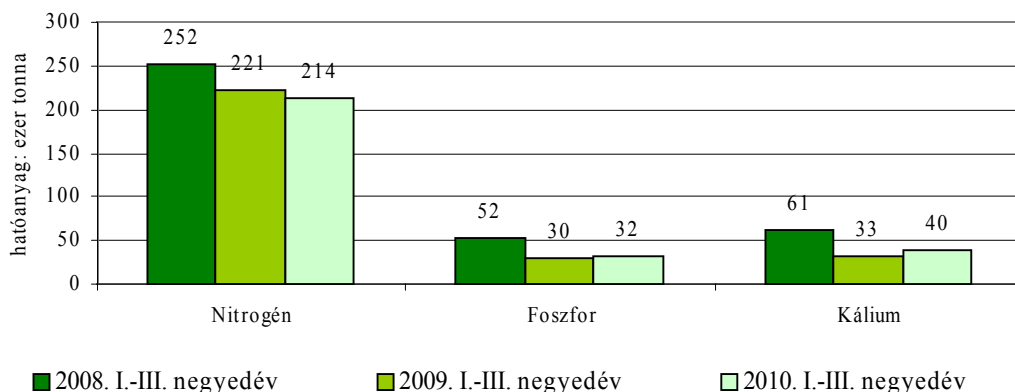
A műtrágyaárak 2010. harmadik negyedévében emelkedtek, de 2010 első három negyedévében összességében 20%-kal alacsonyabbak voltak, mint egy évvel korábban. Ennek köszönhetően a műtrágya felhasználás változatlan szintje mellett, a mezőgazdasági termelők az előző évinél 22%-kal kevesebbet költöttek műtrágyavásárlásra.

A 2010. január-szeptemberi időszakban a termelők által vásárolt műtrágyák NPK hatóanyag tartalma összesen 286,5 ezer tonna volt, amelynek 75%-a nitrogén, 11%-a foszfor, 14%-a kálium hatóanyag. A nitrogén hatóanyag kismértékben (4%-kal) csökkent, viszont a foszfor hatóanyag 7%-kal, a kálium pedig 21%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A foszfor, kálium mennyisége továbbra is nagyon alacsony, javulás csak a 2009. évi bázishoz képest mutatkozik, amikor a termelési költség minimalizálására törekedve, a termelők a lehető legkevesebb műtrágyát vásárolták, és a foszfor-, káliumpótlás háttérbe szorult.

Természetes súlyban számolva összesen 810 ezer tonna volt a közvetlenül mezőgazdasági termelőknek értékesített NPK műtrágya, amelyből 632 ezer tonna az egyszerű nitrogén műtrágya, 152 ezer tonna az összetett műtrágya mennyisége. Egyszerű foszfor műtrágyából alig 2 ezer tonnát, a kálium műtrágyából pedig 23 ezer tonnát értékesítettek 2010 első háromnegyed évében. Az egyszerű foszfor és kálium műtrágyák szerepét mindinkább átveszik az olyan összetett műtrágyák, amelyek az adott hatóanyag nagy mennyisége mellett nitrogént is tartalmaznak, például a MAP, DAP, kálium-nitrát.

Az egyszerű nitrogén műtrágyák körében 2010-ben is a mészammónsalétrom (27% N), azaz a MAS, és az ammónium-nitrát (34% N) volt a legnépszerűbb. A nitrogén műtrágya értékesítés háromnegyedét (44, illetve 30%-át) e két termék adta. Az utóbbi években ammónium-nitrát túlsúlya egyre inkább csökken, ami szerencsés folyamat, hiszen agronómiai és biztonsági szempontból is előnyösebb a MAS. Az egy komponensű foszfor és kálium műtrágyák esetében a szuperfoszfát (18-22% P), valamint a kálium klorid (60% K) a meghatározó. Az összetett műtrágyák között az NPK 15:15:15% fogyott a legnagyobb mennyiségben, az összetett műtrágya forgalom több mint 30%-át adta ez az összetétel. Mellette igen keresett volt a MAP, az NPK 8:24:24%, az NPK 8:20:30%, és az NPK 8:21:21% hatóanyag tartalmú műtrágya is, amelyek részesedése egyenként 3-8% körüli volt.

A mezőgazdasági termelők részére értékesített műtrágya

Forrás: AKI

A legfontosabb szántóföldi növények műtrágya-felhasználása

A tápanyagellátás, különös tekintettel a műtrágya-felhasználás, a növénytermesztés eredményessége szempontjából meghatározó jelentőséggel bír. A műtrágya közvetlen termésmenvelő szerepe mellett kiemelkedő a termésstabilitásra gyakorolt hatása is. Emellett pedig az egyik legmeghatározóbb ráfordítás elem, ugyanis a műtrágya-felhasználásra fordított kiadás a termelési költség 10-20 százalékát teszi ki.

A kétezres éveket a műtrágya-felhasználás tekintetében lassú növekedési tendencia jellemezte. Ez a folyamat a 2008. évi drasztikus műtrágya áremelés következtében megtorpant, mert a termelők csökkentették a kijuttatott műtrágya mennyiségeket. Mindezek a folyamatok ismét reflektorfénybe állítottak olyan kérdéseket, hogy mekkora az átlagos hatóanyag-felhasználás, illetve az átlagos értékek hátterében milyen valóságos folyamatok húzódnak meg.

A 2 EUME feletti gazdaságokat magába foglaló tesztüzemi rendszer ágazati adatbázisa alapján áttekintettük a meghatározó árutermelő üzemek tényleges műtrágya-felhasználását. A vizsgálatot a szántóföldi növénytermelés valamivel több mint háromnegyedét adó négy legfontosabb (búza, kukorica, napraforgó, repce) ágazatára végeztük el. Az adatbázis a 2003-2009 közötti időszak áttekintésére adott lehetőséget, a megfigyelt gazdaságok az országos vetésterületből évenként eltérő a búzánál 53-73, a kukoricánál 40-58, a napraforgónál 42-60, míg a repcénél 64-98 közötti százalékot képviselnek.

A búza egy hektárra vetített összes hatóanyag-felhasználása 134-153 kilogramm között változott a vizsgált időszak alatt, a kukoricánál ez az érték 139-173, a napraforgónál 83-111 kg/ha között mozgott, míg a legtöbb hatóanyagot (159-184 kg/ha) a repcénél szórtak ki a termelők. Ezek az adatok csak azokra a területekre vonatkoznak, amelyeknél ténylegesen történt valamilyen műtrágyafelhasználás. Ez természetesen nem mindig egyezik meg a teljes vetésterülettel. A legkisebb az eltérés a búzánál, ahol a vetésterület 99-100 százalékán történt műtrágyázás, a kukoricánál ez 96-100, a napraforgónál 92-100, míg a repcénél 94-100 százalék között alakult az egyes években. Az adatokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az NPK megbontás csak az ún. mono műtrágyákra vonatkozik, az összetettek hatóanyag félésegekre történő bontását az adatbázis nem tette lehetővé.

Az adatok jól szemléltetik az átlagértékek problémáját, amit különösen a foszfor és a kálium adagok nagysága tükröz. E két elemnél a műtrágyázott terület egy hektárjára kijutatott mennyiségek 1-10 kilogramm között mozognak az egyes növények és évek függvényében. Ezért külön hatóanyag félésegenként is megvizsgáltuk a felhasználásokat. Ekkor a számításnál már csak azokat a területeket vettük figyelembe, ahol az adott hatóanyagból tényleges felhasználás történt. (Itt az összetett műtrágyát egy hatóanyagként vettük figyelembe.)

A nitrogén hatóanyagból a vizsgált növényeknél 56-117 kg/ha, a foszforból 25-100 kg/ha, a káliumból 36-116 kg/ha, míg összetettből 72-123 kg/ha tényleges felhasználás történt a vizsgált években. Mindez abból következik, hogy a műtrágyázott terület 63-94 százalékára szórtak ki nitrogén hatóanyagot, foszforból ez a területi arány 1-20 százalék, káliumból 2-16 százalék és összetettből 42-72 százalék között alakult.

**Műtrágyázott vetésterületre jutó átlagos hatóanyag-felhasználás
(meghatározó árutermelő gazdaságok)**

kg/ha

Megnevezés	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Búza							
Összes műtrágya felhasználás	134	141	153	139	145	151	139
nitrogén	80	80	81	71	77	87	82
foszfor	4	2	1	2	1	2	2
kálium	2	3	2	2	3	2	2
összetett	45	44	61	50	48	50	51
egyéb	3	12	9	14	15	10	2
Kukorica							
Összes műtrágya felhasználás	144	154	173	147	160	158	139
nitrogén	96	91	102	85	97	100	87
foszfor	2	2	0	2	2	2	2
kálium	5	9	5	4	7	6	4
összetett	39	46	56	50	44	45	44
egyéb	2	6	10	6	9	5	1
Napraforgó							
Összes műtrágya felhasználás	83	100	104	102	111	111	95
nitrogén	38	51	53	43	45	54	47
foszfor	2	1	1	1	1	1	2
kálium	5	6	5	4	5	5	4
összetett	33	35	36	44	48	45	39
egyéb	6	7	8	9	12	6	3
Repce							
Összes műtrágya felhasználás	178	184	174	159	164	176	173
nitrogén	108	66	89	65	63	87	80
foszfor	21	4	1	3	1	6	4
kálium	10	9	2	5	9	8	7
összetett	38	81	75	72	66	56	77
egyéb	0	24	7	15	25	19	6

Forrás: Az AKI Ágazati Ökonómiai Osztály tesztüzemi adatgyűjtése alapján készült számítások

**Műtrágya féleségenkénti tényleges műtrágya-felhasználás
(meghatározó árutermelő gazdaságok)**

kg/ha

Megnevezés	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Búza							
nitrogén	87	88	91	81	89	93	88
foszfor	40	36	45	41	39	52	67
kálium	37	43	58	53	65	62	68
összetett	92	89	106	90	92	88	87
egyéb	59	79	73	93	60	42	27
Kukorica							
nitrogén	106	101	117	102	113	111	100
foszfor	25	43	35	84	97	63	82
kálium	69	72	82	70	90	63	66
összetett	81	83	110	87	104	74	88
egyéb	47	56	196	100	91	66	38
Napraforgó							
nitrogén	56	67	65	64	69	76	65
foszfor	36	48	41	62	48	66	67
kálium	90	57	58	51	41	73	56
összetett	73	75	82	72	96	94	77
egyéb	42	55	77	62	80	58	25
Repce							
nitrogén	116	92	108	82	91	104	94
foszfor	100	61	45	55	88	100	86
kálium	58	68	52	82	116	72	67
összetett	77	110	123	116	111	105	111
egyéb	4	105	119	106	90	73	39

Forrás: Az AKI Ágazati Ökonómiai Osztály teszüzemi adatgyűjtése alapján készült számítások

Az MSZR első előzetes eredményei 2010-re vonatkozóan

Az MSZR adatait kétszer előzetesen, először a tárgyév novemberének végén, majd a tárgyévét követő januárban kell átadni az Európai Bizottság részére. A végleges adatsort a tárgyévét követő év szeptemberéig kell elkészíteni. A VM és a KSH közötti munkamegosztásnak megfelelően az AKI készíti az MSZR első és második előjelzését, míg a végleges adatok elkészítése a KSH feladata.

Az MSZR a mezőgazdaság egészének tiszta, halmozódásoktól mentes teljesítményének kimutatását tűzi ki célul. Adatai az országban végzett összes mezőgazdasági tevékenységre vonatkoznak, az azt végzők főtevékenységétől függetlenül. Tehát az MSZR tartalmazza a nem mezőgazdaságba sorolt szervezetek mezőgazdasági tevékenységét, de nem tartalmazza a mezőgazdasági szervezetek nem mezőgazdasági tevékenységét.

Az MSZR figyelembe veszi a hagyományosan mezőgazdasági tevékenységnek tekintett tevékenységek – növénytermesztés, állattenyésztés – mellett a mezőgazdasági szolgáltatások, és az el nem különíthető másodlagos nem-mezőgazdasági tevékenységek során előállított termékek és szolgáltatások értékét is.

Az MSZR az értékelést alapáron végzi, vagyis a termelői árhoz hozzáadja a termékhez köthető támogatásokat, melyeket közvetlenül a termelők kapnak meg. A kapott támogatás a mezőgazdaság kibocsátásának értékét növeli, amennyiben termeléshez kötött támogatást kap a termelő.

A mezőgazdasági számlarendszerben az elszámolási időszak a naptári év. A számbavétel eredményszemléletben történik, azaz abban az időszakban érvényes értéken, amikor a gazdasági érték, követelés vagy igény keletkezik. A kibocsátást a létrejöttének időpontjában kell értékelni, függetlenül az értékesítés, illetve az ellenérték befolyásának időpontjától. Az el nem adott, raktáron álló készleteket is elszámolja, mintha az értékesítésre került volna. A kimutatott eredmény tehát inkább potenciális, az adott évben csak részben realizált jövedelem. Azt a jövedelmet is tartalmazza, amelyhez a saját termelésű mezőgazdasági termékek fogyasztása juttatja a háztartást.

A munkabérek és a munkavállalói jövedelmek elszámolásánál jelentkezik az MSZR egyik igen fontos sajátossága. Itt ugyanis csak azt a teljes természetbeni és pénzbeli díjazást kell elszámolni, amit a munkaadó fizet a munkavállalónak az adott időszakban végzett munkáért. A saját gazdaságban végzett munka, illetve a nem fizetett munkaerő (segítő családtagok) bére, illetve jövedelemigénye nincs elszámolva, hanem a működési eredmény részét képezi.

A mezőgazdasági jövedelmet nem szabad a gazdálkodók jövedelmének tekinteni, mivel – a tisztán mezőgazdaságból származó jövedelmeik mellett – más forrásokból is jövedelemhez juthatnak. Továbbá ez a jövedelem az adott elszámolási időszak alatt végzett mezőgazdasági (valamint másodlagos nem-mezőgazdasági) tevékenységgel képzett jövedelemre vonatkozik, annak ellenére, hogy bizonyos esetekben a jövedelmek csak egy későbbi időpontban folynak be. Ezért ezek nem jelentenek olyan jövedelmet, amit még az adott elszámolási időszak alatt ténylegesen meg is kapnak a jogosultak. A számolt jövedelemmutatók nem a mezőgazdaságból élő háztartások összjövedelmének, vagy rendelkezésre álló jövedelmének mutatói.

Az előzetes számítások alapján 2010-ben a mezőgazdaság teljes kibocsátása folyó alapáron 10%-kal nőtt. A bruttó hozzáadott érték 21%-kal, a mezőgazdasági tevékenységből származó nettó vállalkozói jövedelem pedig 34%-kal magasabb, mint 2009-ben.

2010-ben az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem, az úgy nevezett „A” mutató 15%-kal nőtt az előző évhez viszonyítva.

Előzetes adatok alapján a mezőgazdasági termékek kibocsátásának volumene 2010-ben 6%-kal alacsonyabb az előző évinél. Ezen belül a növényi termékek termelése 11%-kal csökkent, az állatok és állati termékeké mérsékelten 1,5%-kal nőtt. A növényi termékek nagy volumen csökkenését elsősorban a gyümölcs, a zöldség, valamint az ipari növények előző évinél alacsonyabb termése eredményezte. A gyümölcsstermés több mint 20%-kal, a zöldség 15%-kal kevesebb, mint egy éve. Az ipari növények 12%-os volumencsökkenését elsősorban a napraforgó betakarított mennyiségének közel 23%-os visszaesése okozta. A gabonafélék volumene várhatóan 7%-kal marad el az egy évvel ezelőttil. Búzából a tavalyi mennyiség 85%-át takarították be, a kukoricából a tavalyitól alig elmaradó mennyiség várható.

A mezőgazdasági termelői árak átlagosan 17%-kal meghaladták a 2009. évi szintet. A növényi termékek termelőiár-színvonala 31%-kal, az élő állatok és állati termékek termelőiár-színvonala 1%-kal nőtt.

Számításaink szerint a folyó termelő-felhasználás értéke 6%-kal emelkedett. A folyó termelő-felhasználás legnagyobb tételét jelentő takarmány költség 10%-kal magasabb, mint 2009-ben. A felhasznált műtrágya és talajjavító szerek volumene és ára is csökkent, így költsége 12%-kal kevesebb, mint 2009-ben volt.

A bruttó hozzáadott érték 21%-kal magasabb a 2009. évinél. A tárgyi eszközök értékcsökkenésének 2%-os növekedésével számolva, a nettó hozzáadott érték 40%-kal nőtt 2010-ben, és a mezőgazdaságban keletkező nettó vállalkozói jövedelem, folyó alapáron 34%-kal magasabb, mint egy évvel korábban. A termelési tényezők jövedelme 15%-kal emelkedett, az összes mezőgazdasági munkaráfordítás 2010-ben 2,4%-kal csökkent.

Mindezek eredményeként a mezőgazdaságban dolgozók jövedelemhelyzetének változását mérő úgynevezett 'A' mutató 114,7%, azaz 2010-ben az egy teljes munkaidős dolgozóra számított mezőgazdasági tevékenységből származó reáljövedelem 15%-kal emelkedett. A nettó vállalkozói jövedelem reálértéke mindössze 31%-kal magasabb, mint 2009-ben. ('C' mutató).

Mezőgazdasági számla főbb adatainak változása

Megnevezés	Volumen index %			Érték index %		
	2008/07	2009/08	2010/09*	2008/07	2009/08	2010/09*
Gabonafélék (vetőmaggal)	176,3	81,0	93,4	125,0	68,9	123,3
Ipari növények (hüvelyesekkel)	135,2	86,0	87,6	134,3	68,3	119,0
Takarmánynövények	121,4	84,6	100,7	135,1	89,4	97,3
Kertészeti termékek (zöldség, ültetvény, virág)	98,9	94,7	85,3	101,3	99,2	108,3
Burgonya (vetőgumóval együtt)	121,8	81,8	75,0	76,9	90,1	111,8
Szőlő, gyümölcs	167,5	103,0	78,6	127,2	90,8	116,8
Bor	102,4	101,2	70,2	86,7	99,1	84,2
Egyéb növényi termékek	87,5	86,4	100,0	87,3	106,7	96,5
Növénytermesztési és kertészeti termékek együtt	147,8	86,4	88,7	119,6	77,4	116,2
Állatok	95,2	97,3	103,4	113,3	97,9	99,3
Állati termékek	102,2	96,1	97,1	113,8	83,2	110,4
Élő állatok és állati termékek együtt	97,6	96,9	101,5	113,5	92,9	102,7
Mezőgazdasági termékek összesen	129,3	90,2	93,8	117,3	82,9	110,8
Mezőgazdasági szolgáltatások	114,9	89,6	102,0	127,7	90,5	105,1
Nem mezőgazdasági másodlagos tevékenység	95,7	82,0	96,7	99,2	86,8	94,7
Mezőgazdasági kibocsátás összesen	127,7	89,9	94,4	117,4	83,4	110,0
Folyó termelő-felhasználás	99,6	96,1	100,0	116,8	90,0	105,8
Bruttó hozzáadott érték alapján	182,4	78,1	80,7	118,4	70,8	120,6
Termelési tényezők jövedelme				129,2	73,5	114,9
Működési eredmény/vegyes jövedelem				144,0	62,4	124,8
Nettó vállalkozói jövedelem				152,0	55,7	134,0

*Előzetes adat

Megjegyzés: Az MSZR adatai tevékenységi alapon számítva.

Forrás: KSH, AKI

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás változása

(Éves Munkaerő Egység)

Megnevezés	2008/07	2009/08	2010/09*
Összesen	91,8	100,7	97,6
Nem fizetett	90,5	101,1	97,6
Fizetett	96,1	99,5	97,6

*Előzetes adat

Forrás: KSH, AKI

Inklúzív fenntartható fejlesztési stratégiák

Az inklúzív fejlesztési stratégiák elősegítik a társadalom fenntarthatóságát, lehetővé teszik, hogy az emberek szolidaritást vállaljanak a közösségükkel, enyhítsék a konfliktusokat és egy összetartóbb társadalmat alakítsanak ki. Ezzel a jövő nemzedékek számára is esélyt adnak a társadalmi erőforrásokhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférésre.

A helyi, regionális, nemzeti és globális szinten is növekvő egyenlőtlenségek orvoslása érdekében egyre több fejlődő és fejlett ország fordul az úgynevezett inklúzív, azaz a hátránnyal küzdők bevonását megcélzó fenntartható fejlesztési stratégiák felé. A múltban ugyanis a fő fejlesztési irányt a gazdasági növekedés ösztönzésének kizárólagossága jellemezte, amely az utóbbi időben kiegészült a környezeti problémák témakörével is. A társadalmi vonatkozások, mint például a szegénység kérdése, azonban továbbra is az elhanyagolt területek között maradt.

Az új megközelítés, a szegény, marginalizált csoportok kérdéskörét is hangsúlyosan kezeli, és a fejlesztés valamennyi dimenzióját fontosnak tartja. Az inklúzív fenntartható fejlesztés a társadalmi, gazdasági és környezeti tevékenységekben való egyenlő és aktív részvételt igyekszik előmozdítani azzal a céllal, hogy az emberek, társadalmi hovatartozásuktól függetlenül, nagyobb mértékben részesüljenek a fejlesztések különböző előnyeiből. A megközelítés keretében hozott intézkedések további célja, hogy a kormányzatok, intézmények és szakpolitikák érzékenyek legyenek a hátrányos helyzetű csoportok problémáira, védjék azok érdekeit és biztosítsanak egyenlő lehetőséget a közszolgáltatásokhoz (pl. igazságszolgáltatás, egészségügy, oktatás) való hozzáférésükre.

II. Mi történt az agrárgazdaságban?

A második fejezetben az elmúlt három hónap agrárgazdasági aktuális híreit közöljük egy-egy bekezdés erejéig.

- **Életpálya modell a fiatal gazdáknak**

A Vidékfejlesztési Minisztérium néhány hónapon belül kidolgozza azt a keretrendszert, amely biztos háttérrel nyújt azoknak a fiataloknak, akik a jövőben megélhetésként és életformaként a gazdálkodást választják. A kormány már az elmúlt hónapokban is számos döntésével segítette a magyar gazdálkodók versenyképességének erősítését, és javította feltételrendszerüket. Szükség van az eddigi intézkedéseket rendszerbe foglaló és kiegészítő, átfogó életpálya-modell kidolgozására, amely azokat a fiatalokat segíti, akik ezt hivatást választják. A keretrendszer egyik legfontosabb eleme a Nemzeti Földalpból történő földhöz jutás mindazok számára, akik életvitelszerűen elkötelezik magukat a mezőgazdaság mellett. Tartalmazni fogja a rendszer az agrártámogatások igénybevételének lehetőségeit és feltételeit is.

- **Erdőterületek: növekedés várható**

Húsz év múlva a jelenlegi 21 százalékról 27 százalékra emelkedhet Magyarország erdős területeinek aránya. Jelenleg hazánkban több mint kétmillió hektáron található erdő, ennek 48 százaléka magántulajdonban, a fennmaradó részek állami kezelésben vannak. Az ágazat 2007-2013 között nyolc jogcímen hatvan-nyolcvan milliárd forint uniós támogatásra számíthat. A nemzeti támogatást három jogcímen lehet igényelni. Az állami erdőgazdaságok 60-70 milliárd forint árbevételre számíthatnak, ez megegyezik az előző évi összeggel.

- **500 féle Kiváló Magyar Élelmiszer**

2010-ben több mint 500 élelmiszer viselhette a Kiváló Magyar Élelmiszer címet. Idén 30 százalékról 50 százalékra szeretnék növelni a magyar fogyasztók körében a Kiváló Magyar Élelmiszer védjegy ismertségét. A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 1998-ban alapította a Kiváló Magyar Élelmiszer (KMÉ) védjegyet, melynek létrehozása számos célt szolgál. Kiemeli, és a többi terméktől hangsúlyosan megkülönbözteti azokat a termékeket, amelyek magas minőségi követelményeknek tesznek eleget. Tájékoztatja, és egyúttal védi a fogyasztót: tájékoztatást ad a vevőnek a vásárlási döntésnél arról, hogy a termék ellenőrzötten kiváló minőségű, megbízható, és hogy ezért nemcsak a gyártó, hanem a tanúsító szerv is felelősséget vállal. Hozzájárul az általános fogyasztási kultúra fejlesztéséhez

- **Fogyóban a kisebb gazdaságok**

Az évezred első évtizedében mintegy 40 százalékkal, 567 ezerre csökkent az egyéni gazdaságok száma Magyarországon, ellenben a fő tevékenységként mezőgazdasággal foglalkozó szervezetek száma 5 százalékkal, 8800-ra emelkedett. A gazdasági szervezetek 87 százaléka használt földterületet 2010-ben, ami 12 százalékponttal haladta meg a 2000. évit, mintegy negyedük tartott állatot - 7 százalékponttal kevesebben a tíz évvel korábbinál. A cégek által használt földterület átlagos nagysága viszont 37 százalékkal csökkent, 337 hektárra, ezzel szemben az egyéni gazdaságok földhasználata 85 százalékkal növekedett. A gazdasági szervezetek közel 4, míg az

egyéni gazdaságok kétharmada használ egy hektár vagy annál kisebb mezőgazdasági területet. Állattartással a legfrissebb adatok szerint a gazdasági szervezetek 24, míg az egyéni gazdaságok 50 százaléka foglalkozik - előbbieknél 15, utóbbiaknál közel 50 százalék hagyott fel a tevékenységgel a legutolsó cenzus óta.

- A KAP jövőjét vitatták

Az EU Mezőgazdasági és Halászati Tanácsában megkezdődött a KAP 2013 utáni jövőjéről szóló bizottsági közlemény érdemi vitája. A közös agrárpolitika célkitűzése, hogy Európa mezőgazdasága dinamikusabbá, versenyképesebbé és hatékonyabbá váljék. A bizottsági közlemény megfelelő vitaalapot nyújt a tárgyalások megkezdéséhez, hiszen sorra veszi a KAP előtt álló kihívásokat, rögzíti az elérendő célokat és a megőrzendő értékeket. Magyarország erős, megfelelő pénzügyi háttérrel rendelkező közös agrárpolitikában érdekelt. Fontosnak tartjuk mind a közvetlen (I. pillér) mind a vidékfejlesztési (II. pillér) támogatásokat. Magyarország a dotáció fenntartásával szeretné elérni a piaci kockázatok csökkentését és a termelők jövedelmének stabilizálását.

- Még mindig sok a parlagfű

A tavalyi évben összesen 180 millió forintos bírságot szabtak ki azokra a gazdálkodókra, akik földjeiken nem irtották ki a parlagfűvet. Országos szinten a mezőgazdasági területek 80%-a fertőzött parlagfűmaggal. Annak ellenére, hogy a parlagfű-szezon a kedvezőtlen időjárás miatt későn kezdődött, majd korán, szeptember közepén véget is ért, rekordszintű pollenkoncentrációt mértek a levegőben az ország egyes részein. A parlagfű irtásban nem a bírság kiszabása az elsődleges szempont, mindössze eszköz arra, hogy a földhasználók felismerjék a parlagfű problémáját.

- Befejezték a SAPS előlegek kifizetését

Lezárult a területalapú támogatás előlegek kifizetése a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál. 2010-ben minden korábbi évnél előbb már október közepétől megindultak a kifizetések. A szükséges helyszíni és adminisztratív ellenőrzések után 171 ezer gazdálkodó, a kérelmezők 95 százaléka kapta meg az előleget, összesen 107,5 milliárd forintot. Mintegy 7400 termelőnél megakadályozta az előleg kifizetését a túligényelt támogatás, ezért nekik adategyeztetésre felszólító végzést küldött a hivatal. A falugazdászoknál személyesen leadhatóak az aláírt, eredeti adategyeztető lapok, s a továbbításról is ők gondoskodnak. Az érintett blokkok listája nyilvános, az MVH honlapján megtalálható. Az adategyeztető levelek beérkezése és feldolgozása, valamint az ügynevezett visszaosztási ráta meghatározása után, 2010 decemberében indult a maradék támogatások kifizetése.

- Új munkakör 2013-tól: állatjóléti felelős

Állatjóléti felelősöket kell kinevezni a jövőben a haszonállatokat tartó telepeken. Az Európai Unió állattartási szabályok követése miatt van szükség az új feladatkör betöltésére. Az állatjóléti felelős fog gondoskodni a jövőben a telepeken arról, hogy betartsák az állatvédelmi szabályokat, tanácsokkal és utasításokkal láthatja el az állatgondozókat, és évente továbbképzést is tart majd nekik.

- **Nő a világ búzatermése**
A magas gabonaárakra válaszul az idén nő a búza vetésterülete Európában és az Egyesült Államokban. A világnak továbbra is szem előtt kell tartania, hogy a kínálatban helyileg szűk keresztmetszetek alakulhatnak ki. A 2010. évi globális búzatermés 5 százalékkal kevesebb az előző évinél, és ezzel 648 millió tonna körül alakult. A visszaesés oka elsősorban az oroszországi termésnövekedés, a nyári szárazság után. 2010-ben nemcsak a búza, általában a szemesgabona-termés is kevesebb globálisan.
- **Könnyebb lesz a kisebb vágóhidak élete**
Az agrártárca az unió által megengedett legnagyobb mértékben könnyítette a hazai vágóhidakat érintő szabályozást, mellyel leginkább a kistérségi ellátást, vagy magáncélra történő marha, sertés, juh vágást segíti elő. Így teljesültek azok a felvetések, melyeket a Magyar Agrárkamara már bő egy évvel ezelőtt javasolt a kormány számára
- **A megújulás útján a LEADER-program**
Lezárult a LEADER-program hazai megújításának társadalmi vitája. A párbeszédet a szaktárca október végén azzal a céllal indította, hogy a 2010-ben félidejéhez érkezett program eddigi tapasztalatait értékelve hatékonyabbá tegyék a rendszert, amelyet időközben számos kritika ért. A hátralévő három évben kiemelt figyelmet kap a kisvállalkozások támogatása, a munkahelyteremtő beruházások és az alternatív energiaforrások hasznosításhoz kapcsolódó kezdeményezések. A 2013-ig terjedő EU-s költségvetési ciklusban vidékfejlesztési célokra, a vidéki életminőséget javító és a LEADER programokra (a III. és IV. tengelyre) összesen 216 milliárd forint állt rendelkezésre.
- **Több támogatást kaptak a tejtermelők 2010-re**
A termelők a tejágazatot érintő különböző támogatási intézkedésekkel kilogrammonként több mint 15 forintos támogatást kaptak 2010-re, ez csaknem kétszerese a 2009-es összegnek. A tavalyi év után mintegy 25,4 milliárd forint támogatásban részesültek három jogcím alapján. A tejtermelés 6 forintos bázisjogosultságonkénti támogatása mellett – amely 2,3 forinttal kevesebb az egy évvel korábbinál – a gazdálkodók hozzájutottak a termeléshez kötött úgynevezett különleges tejtámogatáshoz, amely plusz 9,55 forintot jelent kilogrammonként. Hazai forrásból, bázisra alapozva a múlt év után fizetendő kiegészítő közvetlen támogatást (top up) az idei költségvetésből fizeti a VM. Erre összesen 11,9 milliárd forintot különítettek el, a különleges tejtámogatásként már kifizetett összeg pedig mintegy 12,6 milliárd forint volt. Ezenkívül az ágazati válság miatt meghirdetett egyedi piactámogatási intézkedéssel kilogrammonként 0,5 forint támogatást kaptak a gazdálkodók 2010. június 30-ig. A teljesített kifizetések összege elérte a 964,8 millió forintot.
- **Sokasodnak a német exportproblémák a dioxinbotrány nyomán**
Jelentős veszteségekkel számolhat a német agrárexport a dioxinbotrány nyomán, miután több ország, így olyan nagyfogyasztók, mint Kína, Oroszország, illetve Dél-Korea is, tilalmat vezetett be bizonyos német hústermékek importjára. A német élelmiszeripari szövetség szerint mennyiségileg egyelőre nem jelentős az a tétel, amelyre a tilalom vonatkozik, de a dominóelv alapján több ország csatlakozása már komoly károkat okozhat a mezőgazdasági exportnak. Az átfogó uniós

eredetjelzésről egyelőre még viták folynak Brüsszelben, de a többszörös feldolgozási fázisok alapvető problémát jelentenek az áruk címkézésénél. Az átcímkézések nagy ráfordítással és költséggel járnának. A vizsgálatok időközben kiderítették, hogy 180, már húsüzemekben feldolgozott sertés húsa biztosan dioxinszennyezett volt. Az állatokat még decemberben szállították Alsó-Szászországból Szász-Anhalt tartományba, további feldolgozásra. A botrány nyomán a szövetségi és a tartományi kormányok országos figyelemfelhívó platformot akarnak létrehozni az élelmiszeripar számára.

- Indul a tanyasi program

Tanyasi gazdálkodást támogató programot indít be az agrártárca az idén. Az egymilliárd forintos keretből elsősorban a külterületi gazdálkodásban megtermelt áruk értékesítési lehetőségeinek javítására költenének. A programmal kapcsolatban a Vidékfejlesztési Minisztérium hét fő célkitűzést jelölt meg: a tanyákon élők egészséges ivóvízzel történő ellátásának biztosítása érdekében a vízminőségi vizsgálatok költségeinek fedezése; a tanyás térségek rossz állapotú föld- és dűlőútjainak karbantartása, javítása; a tanyás térségek közbiztonságának növelése; a tanyák energiaellátásának korszerűsítése, alternatív energiaforrások felhasználásának támogatása; tanyafelújítás, tanyai eszköz, épületállomány megújítása; a tanya- és falugondnoki szolgálat, ellátórendszerek megerősítése, a tanyasi áruk piacra jutásának elősegítése érdekében helyi piacok fejlesztése, térségi nagybani piac létrehozása, önkormányzatokkal közös tanyasi élelmiszerbolt-hálózat kialakítása.

- A pálinka éve lesz az idej?

A tavalyi év komoly hatással volt a pálinkafőzésre: a kedvezőtlen gyümölcsstermés, az emelkedő gyümölcsárak, a kétszer megemelt jövedéki adó, valamint a magánfőzés intézményének bevezetése formálta a piacot. Az elmúlt egy két évben jelentősen megnőtt a kereskedelmi főzdek száma, az új főzdek még nem találták meg az értékesítési helyeiket, likviditási gondjaik megoldására kényszerűségből csökkentett árakkal dolgoznak bevételeik állandósítására, ez pedig lépésre készítheti a már évek óta a piacon lévőket. Az elmúlt év rossz gyümölcsstermést hozott, emiatt magasak voltak az árak, ez sem tett jót a kereskedelmi főzdeknek. Éppen ez utóbbi miatt elsősorban ez évtől várható, hogy jó termés lesz, ha az árak nem is csökkenek, de nem emelkednek.

III. Szemelvények az AKI kiadványaiból

Ebben a fejezetben az AKI gondozásában megjelent tanulmányok, agrárgazdasági információk rövid, fontosabb megállapításait ismertetjük.

- **„A főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemhelyzete a tesztüzemek adatai alapján 2009-ben”** című kiadvány a főbb mezőgazdasági ágazatok költség- és jövedelemviszonyait vizsgálja a magyarországi tesztüzemi rendszerhez tartozó gazdaságok adatai alapján. Az évente megjelenő kiadvány külön fejezetben mutatja be a szántóföldi növényeknél, a kertészeti kultúrákban és az állattenyésztési ágazatokban bekövetkező változásokat. A szántóföldi növények termelési költsége 2009-ben az ágazatok többségében elmaradt a 2008. évi szinttől. A költségsökkenés alapvetően az input anyagok árcsökkenéséből adódik, de a tendenciában szerepet játszik a ráfordítások visszafogása is. Emellett a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt csökkentek a hozamok is és összességében a növényi termékek önköltsége emelkedett 2008 és 2009 között. A felvásárlási árak gyakorlatilag minden növényenél elmaradtak a 2008. évi szinttől, így a szántóföldi növénytermesztésben, valamennyi ágazatban csökkentek az ágazati eredmények. A kertészeti ágazatokat a szántóföldi ágazatokhoz hasonló tendenciák jellemezték, vagyis a területegységre jutó költségek mérséklődtek. A hozamok tekintetében különválnak a zöldség és gyümölcsfélék. Az előbbieknél többnyire mérséklődés, míg az utóbbiaknál inkább javulás történt. A felvásárlási árakat egyértelmű csökkenés jellemezte 2009-ben, ennek következtében az ágazati eredmények többnyire romlottak az előző évhez képest. A szerzők megállapítják, hogy közgazdasági értelemben továbbra is nehéz helyzetben van a magyar állattenyésztés, ugyanakkor a magas színvonalon, költség-hatékonyan termelő gazdaságok versenyképesek lehetnek. A takarmányértékelésben bemutatott különbségek szintén azt tükrözik, hogy a vertikális termelés-szervezésben, termék-előállításban megtalálhatók azok a lehetőségek, amelyek kimozdíthatják az állattenyésztésünket a holtpontonról. A termelői hasznot egyre inkább a felvásárlási árak jövedelemtartalma fogja meghatározni, amire csak költség-hatékony termeléssel, a vertikális kapcsolatok bővítésével tudnak reagálni a gazdaságok. Ez korrekt felvásárlási árak és a gazdaság további fehéritése nélkül nem képzelhető el. (Agrárgazdasági Információk 2010. 10. szám, szerzők: Béládi Katalin, Kertész Róbert)
- **„A fontosabb élelmiszeripari termékek 2009. évi költség- és jövedelemadatai”** című kiadvány célja tájékoztatást nyújtani a legfontosabb élelmiszeripari termékek 2009. évi költség- és jövedelemalakulásáról, illetve az előző évi adatok tükrében azok változásáról. A magyar élelmiszeriparnak komoly kihívásokkal kellett és kell szembenéznie napjainkban is. Ezen belül az élelmiszer feldolgozás sajtóságos helyzetbe került. A kereskedelem – a nem egyszer erőfölényre épülő üzletpolitikájával – gyakorlatilag valamennyi termékpályán jelentős nyomást gyakorol a többi szereplőre, ugyanakkor időszakonként és egyes termékpályáknál az alapanyag-termelők is nehéz helyzetbe hozzák a feldolgozókat (gabonaár robbanás, időszakos tejhiány stb.). E kettős szorítás mellett kell a feldolgozóiparnak talpon maradnia és megfelelni a fogyasztói igényeknek. Az adott időszakban a húsipari termékek esetében általában költségnövekedés mutatkozik, melyet azonban az értékesítési árban nem minden esetben lehetett érvényesíteni. A baromfiipar, a tejipar, a malom- és sütőipar, valamint a térszotyártás termékei esetén is

megfigyelhető az alapanyagköltség, és többé-kevésbé a teljes költség csökkenése az előző időszakhoz képest. Az eredmény-alakulás már egy-egy iparágon belül is változó, kivétel ez alól egyedül a térsztyártás, ahol valamennyi itt közölt termék nyereséget tud felmutatni. (Agrárgazdasági Információk 2010. 11. szám, szerkesztette: Fekete Géza, Kiss György)

IV. Az agrárgazdaságot jellemző adatok

Az Agrárgazdasági Figyelő negyedik fejezete csak táblázatokból álló, éves adatok összeállítását tartalmazza és az elmúlt 3 év összehasonlításában mélyülhet el az olvasó. Ez a rész állandó szerkezetű és minden negyedévben a legfrissebb adatok megjelenésének függvényében módosul.

A mezőgazdaság aránya a nemzetgazdaságban

Év	A mezőgazdaság részaránya			A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek részaránya	
	A GDP-termelésben	A beruházásban	A foglalkoztatottságban ^{a)} , %	A fogyasztásban ^{b)}	Az exportban ^{c)}
	folyó áron, %			folyó áron, %	
2006	3,6	4,2	4,9	25,8	5,5
2007	3,6	3,7	4,7	25,0	6,3
2008	4,0	5,0	4,6	25,0	7,0
2009	2,5	5,6	4,6	26,0	7,3

a) A munkaerő-felmérés adatai (erdőgazdálkodással együtt).

b) A háztartások hazai fogyasztási kiadásából.

c) SITC (ENSZ Nomenklatura) szerint nem tartalmazza a nyersanyagokon belül az olajos mag és olajtartalmú, állati olaj és zsír, növényi olaj és zsír, feldolgozott állati és növényi melléktermékeket.

Forrás: 2006, 2007 KSH, 2008, 2009 AKI

Foglalkoztatottak száma nemzetgazdasági ágak szerint

Megnevezés	2008		2009		2010	
	július - szeptember					
	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%	ezer fő	előző év = 100%
Mezőgazdaság	170,1	90,0	181,0	106,4	178,3	98,5
Ipar	1271,1	98,5	1176,4	92,5	1183,1	100,6
Élelmiszeripar	135,0	99,9	134,3	99,5	126,4	94,1
Nemzetgazdaság	3924,3	99,4	3783,5	96,4	3822,5	101,0

Forrás: KSH Intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtés

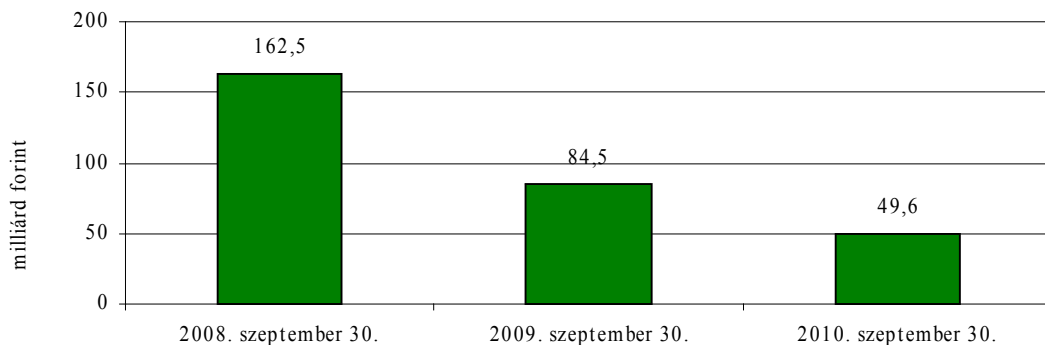
Agrár- és vidékfejlesztési támogatások éves források szerinti teljesülése

millió Ft

Forrás	Támogatások		
	EU-s	hazai	összesen
2007			
Nemzeti támogatások	-	151 698	151 698
EU társfinanszírozású támogatások	37 248	78 767	116 015
Közvetlen EU kifizetések	167 966	-	167 966
Összesen	205 214	230 465	435 679
2008			
Nemzeti támogatások	-	113 037	113 037
EU társfinanszírozású támogatások	73 851	22 827	96 678
Közvetlen EU kifizetések	187 395	-	187 395
Összesen	261 246	135 864	397 110
2009			
Nemzeti támogatások	-	120 280	120 280
EU társfinanszírozású támogatások	144 055	46 963	191 018
Közvetlen EU kifizetések	320 133	-	320 133
Összesen	464 188	167 243	631 431
2010. évre tervezett			
Nemzeti támogatások	-	51 703,8	51 703,8
EU társfinanszírozású támogatások	96 873,5	37 674,9	134 548,4
Közvetlen EU kifizetések	276 722,5	-	276 722,5
Összesen	373 596,0	89 378,7	462 974,7

Forrás: FVM adatok alapján saját szerkesztés

Az agráriumhoz kapcsolódó kamattámogatott hitelállomány alakulása

Forrás: VM

Földterület művelési ágak és növényfajok szerint

ezer ha

Megnevezés	2008	2009	2010 előzetes
Szántó	4 503	4 502	4 502
ebből: búza*	1 125	1 156	1 011
őszi árpa*	201	198	185
tavaszi árpa*	133	127	102
kukorica*	1 208	1 200	1 161
cukorrépa*	13	14	15
napraforgó*	557	559	524
Gyümölcsös	99	99	94
Szőlő	83	83	83
Mezőgazdasági terület	5 790	5 783	5 537
Erdő	1 884	1 896	1 913
Termőterület	7 768	7 775	7 550

* vetésterület.

Forrás: KSH

Növénytermelés hozamai

Megnevezés	Betakarított mennyiség			Termésátlag		
	ezer tonna			tonna/ha		
	2008	2009	2010*	2008	2009	2010*
Gabonafélék	16 900	13 590	12 177	5,8	4,4	4,8
ebből: búza	5 654	4 419	3 738	5,0	3,9	3,7
árpa	1 478	1 063	978	4,5	3,2	3,4
Szántóföldi növények						
Burgonya	646	541	425	25,7	24,3	21,6
Cukorrépa	532	692	685	59,2	52,4	59,3
Szója	74	70	78	2,7	2,3	2,3
Napraforgó	1 492	1 259	973	2,7	2,4	2,0
Kukorica	8 963	7 542	6 814	7,5	6,4	6,7
Silókukorica és csalamádé	2 681	2 117	2 202	30,4	25,8	29,7
Zöldségfélék						
ebből: csemegekukorica	443	419	304	17,5	16,1	14,3
zöldborsó	108	87	61	6,0	4,9	4,2
zöldbab	32	8	4	8,2	6,5	5,0
paradicsom	121	75	51	49,2	38,3	36,2
zöldpaprika	26	36	25	13,6	20,3	15,8
görögdinnye	268	218	176	32,4	32,1	27,2
vöröshagyma	72	54	28	27,1	23,8	20,2
Gyümölcs						
ebből: kajsziбарack	28	31	24	6,2	8,0	6,2
ősziбарack	58	73	54	9,7	12,6	9,0
meggy	80	94	70	5,9	7,7	5,8
alma	539	390	467	15,4	17,1	15,3
körte	27	27	20	13,6	11,9	8,7
Leszüretelt szőlő	691	585	399	8,7	8,2	5,2

* Forrás: AKI adatgyűjtés

Forrás: KSH

Mútrágya értékesítés alakulása

Megnevezés	2007	2008	2009
Mútrágya hatóanyagban, ezer tonna	507	431	367
Ebből:			
nitrogén	320	294	275
foszfor	87	63	44
kálium	100	74	48
Egy hektár mezőgazdasági területre kijuttatott hatóanyag, kg	87	75	64
Egy hektár szántó-, konyhakert-, gyümölcsös- és szőlőterületre kijuttatott hatóanyag, kg	106	90	77

Forrás: AKI

Az öntözés helyzetének alakulása az adott év októberéig

Megnevezés	Vízjogilag engedélyezett öntözhető terület, ha			Megöntözött alapterület, ha			Kiöntözött vízmennyiség, ezer m ³		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Szántó	165 424	142 108	133 400	59 278	76 323	25 559	76 443	114 939	30 260
Gyümölcsösök	12 341	11 354	12 022	7 585	4 665	1 743	5 523	4 434	1 086
Szőlő	385	361	385	16	10	6	213	9	4
Gyep	5 020	5 898	2 301	320	1 651	135	212	677	61
Halastó	11 442	8 947	10 317	9 245	8 562	8 597	64 073	62 615	54 161
Egyéb (erdő, fásítás stb.)	11 678	9 939	10 609	1 161	508	612	891	524	308
Összesen	206 291	178 607	169 034	77 606	91 719	36 652	147 727	183 198	85 880

Forrás: AKI

Főbb mezőgazdasági gépek értékesítése (2007-2009)

darab

Megnevezés	Értékesítés mezőgazdasági végfelhasználóknak*		
	2007	2008	2009
Traktorok	3 253	3 269	3 053
Gabonakombájnok	442	412	503
Teleszkópgémes rakodók	290	434	287
Talajművelőgépek	4 196	4 108	4 014
ekék	748	645	554
tárcsás talajművelők	670	637	611
magágykészítők	488	504	456
Vető- és ültetőgépek	1 101	1 155	1 028
gabonavetőgépek	413	417	281
kukoricavető gépek	538	580	484
Tápanyag-visszapótlási gépek	1 015	1 006	828
Szilárd műtrágyaszóró gépek	955	849	655
Növényvédő és -ápoló gépek	1 464	1 518	1 529
szántóföldi permetezőgépek	909	848	900
Betakarítógép adapterek	650	744	773
kukoricacső-törő adapterek	339	249	285
napraforgó betakarító adapterek	117	189	185
Szálaskarmány betakarítók	1 421	1 517	1 215
fűkaszák	1 115	1 099	835
rendkezelők, rendterítők	283	375	336
Bálázók	387	484	396
Mezőgazdasági pótkocsik	544	691	557

* Használtgép értékesítés, viszonteladás és külföldi - EU-s és EU-n kívüli - eladás nélkül

Magyarország állatállománya, ezer darab

Megnevezés	2008	2009	2010
	június 1.		
Szarvasmarha	699	703	685
Ebből: tehén	325	320	305
Sertés	3 683	3 181	3 052
Ebből: anyakoca	250	225	223
Juh	1 287	1 292	1 016
Ebből: anyajuh	999	984	747
Ló	58	60	66
Tyúkfélék	37 605	38 547	38 198
Ebből: tojó	13 568	11 994	11 846
Liba	2 748	3 007	2 307
Kacsa	3 321	4 164	3 819
Pulyka	4 133	3 572	3 207

Forrás: KSH

Lehalászás

Megnevezés	Üzemelt tőterület hektár	Lehalászás összesen	Ebből: étkezési hal	Intenzív termelésnél lehalászott étkezési hal
2007. évi haltermelés	24 302	21 384	13 872	1 987
2008. évi haltermelés	23 414	19 551	13 522	1 751
2009. évi haltermelés	24 701	19 927	13 027	1 798

Forrás: AKI

Becsült vadállomány, ezer db

Megnevezés	2008	2009	2010
Gímszarvas	85,0	87,1	92,6
Dámszarvas	25,9	26,7	30,04
Őz	340,4	349,5	366,6
Muflon	9,9	10,5	11,0
Vaddisznó	95,6	99,3	106,7
Mezei nyúl	522,9	523,6	538,7
Fácán	790,4	795,6	761,7

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Vadállomány hasznosítás, teríték (ezer db)

Megnevezés	2007	2008	2009
Gímszarvas	34,0	36,2	39,3
Dámszarvas	9,3	9,7	10,5
Őz	79,5	86,1	89,8
Muflon	2,6	2,9	3,1
Vaddisznó	94,0	94,4	111,2
Mezei nyúl	95,7	104,0	106,8
Fácán	432,8	421,0	377,7
Pénzügyi adatok (milliárd Ft)			
Bevétel	16,04	16,60	15,87
Összes kiadás	15,24	16,16	15,71
Ebből: mezőgazdasági vadkár	1,64	1,56	1,44
erdei vadkár	0,20	0,13	0,12
Eredmény	0,80	0,44	0,16

Forrás: Országos Vadgazdálkodási Adattár

Erdőterület, erdősültség

Megnevezés	2007	2008	2009
	évben, ezer hektár		
1. Földterület összesen	9 303	9 303	9303
2. Erdőgazdálkodás alá vont terület összesen*	2 019	2 030	2 039
Ebből:			
Faállománnyal borított terület	1 891	1 903	1 913
Erdőgazdálkodás alá vont területből:			
Állami tulajdonú erdők	1 054	1 058	1 062
Közösségi tulajdonú erdők	19	19	19
Magántulajdonú erdők	818	826	832
Erdősültség, %	20,3	20,5	20,6

* Megjegyzés: Az erdő művelési ágon kívül tartalmazza az utak vadlegelők stb. területét is.
 Forrás: Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Erdészeti Igazgatóság

**A mezőgazdasági, vad-, erdőgazdálkodási és halászati
 társas vállalkozások jövedelem alakulása***

Megnevezés	2006	2007	2008	2009
Adózás előtti eredmény, millió Ft	74 521,3	68 328,1	85 317,6	35 946,5
Adózás előtti eredmény ezer Ft/ha	22,9	16,6	25,8	9,7

* Adóbevallást készítő vállalkozások adatai alapján.
 Forrás: APEH

Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme

millió €

Megnevezés	2007	2008	2009
Export	4 863	5 782	5 112
Import	3 188	3 860	3 395
Egyenleg	1 675	1 922	1 716

Forrás: AKI-KSH

Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek külkereskedelme

millió €

Megnevezés	2008	2009	2010
	I-III. negyedév		
Export	4210	3755	4064
Import	2833	2489	2626
Egyenleg	1376	1266	1438

Forrás: AKI-KSH

Az élelmiszeripar fontosabb adatai

Megnevezés	M.e.	2007	2008	2009
Kibocsátás	millió Ft	2 151 987	2 337 894	2 214 638
Bruttó hozzáadott érték	millió Ft	603 472	617 248	649 761
Árbevétel	millió Ft	2 418 131	2 608 174	2 531 312
Foglalkoztatottak	fő	97 034	94 853	91 124

Forrás: APEH gyorsjelentés

Főbb élelmiszeripari szakágazatok árbevétele és eredménye

millió Ft

Szakágazatok	Értékesítés nettó árbevétele			Adózás előtti eredmény		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Húsfeldolgozás, tartósítás	223 392	255 906	281 616	1 006	-5 607	1 303
Baromfihús feldolgozása, tartó	219 475	229 835	253 357	4 059	-12 992	-2 809
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	122 766	125 110	99 815	3 945	-6 560	-905
Gyümölcs, zöldség feldolgozás	223 188	209 648	213 992	1 340	1 843	6 065
Tejtermék gyártása	223 716	224 970	188 187	815	-3 496	-3 868
Malomipari termék gyártása	95 594	106 836	94 868	2 573	3 027	616
Haszonállat-eledelel gyártása	117 263	151 956	130 478	394	1 229	1 577
Hobbiállat-eledelel gyártása	51 010	62 425	68 578	3 529	775	3 060
Tésztafélék gyártása	28 316	32 618	32 018	1 514	1 942	1 756
Sörgyártás	102 240	99 252	89 567	458	-1 019	4 273
Üdítőital gyártása	156 005	165 135	174 041	-715	-4 880	-2 846
Dohányipar	157 055	167 800	173 485	-2 839	-2 989	2 425
Összes szakágazat	2 418 131	2 608 174	2 548 096	20 849	-7 364	53 404

Forrás: APEH

V. Gyakran feltett kérdések

Ezt a fejezetet nem szánjuk az Agrárgazdasági Figyelő állandó részének. Csak esetenként szerepeltetjük, ha olyan alapkérdések merülnek fel, amelyek igénylik a közszereplők és a laikus érdeklődők tárgyilagos tájékoztatást.

Hol van lehetőség a mezőgazdasági foglalkoztatottság bővítésére? Például a dísznövényágazat fejlesztésében.

Jelenleg az EU-15 hozzánk hasonló árszínvonalú tagállamaiban (Ausztria, Franciaország, Németország) egy főre vetítve kétszer-háromszor annyit költenek virágokra és faiskolai termékekre, mint nálunk. A dísznövényfogyasztás nettó átlagkeresettel és a háztartási kiadásokkal való összevetésével igazolható, hogy ez nem az eltérő fogyasztói igényeknek, hanem elsősorban az alacsonyabb jövedelmeknek tudható be. Ebből következik, hogy az életszínvonal javulásával a dísznövények kereslete és termelése is a fenti arányban növekedhetne, feltéve, hogy a fogyasztás jelenlegi szerkezete a jövedelem növekedésével nem változik, és az import kiszorító hatása sem érvényesül. A környező országok (Románia, Szerbia, Oroszország), amelyek már jelenleg is fő exportpiacainknak számítanak, szintén hasonló fejlődés elé nézhetnek. Mindezek alapján a belső kereslet és az exportlehetőségek tükrében Magyarország vágottvirág-termesztése mintegy kétszeresére, területe a szoba- és balkonnövényekkel együtt mintegy 200 hektárral nőhetne, ami korszerű technológiát feltételezve hektáronként 5-6 fő foglalkoztatását jelentené. A termelés beruházási igénye azonban jelentős, mintegy 400 millió Ft hektáronként, és csak abban az esetben lesz gazdaságos, ha rendelkezésre áll az olcsó fűtési energia is. A faiskolai termékek (díszfák, díszcserjék, rózsató és évelők) esetén a növekedési potenciál több mint háromszoros, mintegy 3500 hektár, ami a munkahelyek számát tekintve **7000 ember teljes munkaidős foglalkoztatását** tenné lehetővé! A termelés növelésének beruházási igénye (növényanyag, gép, épület) a faiskolai szektorban a fedett berendezésekéhez képest szerényebb, 2-4 millió Ft hektáronként. A vázolt optimista előrejelzéseknek azonban a versenyképes termelési színvonal megteremtésén túl még számos feltétele van, pl. az innovációs tevékenység erősítése, a megfelelő értékesítési stratégiák kialakítása, az exportpiacok és a versenytársak felmérése, jobb megismerése, vásárlói tudatformálás a belső piacon, kormányzati szerepvállalás stb.

Kiadja:
Agrárgazdasági Kutató Intézet
Statisztikai Osztálya

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.
Telefon: (06 1) 476-3060
(06 1) 217-1011
Fax: (06 1) 217-7037
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu